

МЕЛЕХ Любомира Володимирівна,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри господарсько-правових
дисциплін Інституту права Львівського
державного університету внутрішніх справ
(м. Львів, Україна)

e-mail: lmelekh@ukr.net

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-2936-8426>

ПРАВОВА ІНТЕГРАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СИСТЕМУ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ

ВСТУП. Орієнтація нашої країни на побудову демократичної, правової держави з входження до ЄС передбачає наявність ефективного механізму захисту прав і свобод людини та громадянина [1, с. 170]. Політика європейського співробітництва і добросусідства не тільки відкриває для України нові горизонти можливостей, але й покладає на владу низку зобов'язань. Саме, політика євроінтеграції вимагає здійснення реальних кроків на шляху наближення вітчизняної системи органів виконавчої влади до стандартів Європейського Співтовариства та реформування відповідної сфери законодавства. Не залишається винятком і сфера виконання юрисдикційних рішень, що потребує суттєвої модернізації, а саме за рахунок рецепції позитивного зарубіжного досвіду. Першочерговим завданням при цьому має бути вивчення практики організаційно-правової розбудови системи виконавчого провадження у державах-членах ЄС та ознайомлення із вихідними засадами формування європейської політики у сфері примусового виконання рішень.

ВИКЛАД ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ. Дослідниця І. Ю. Настасяк у своїй праці наголошує, що вдосконалення і розвиток національних правових систем залежить від взаємодії

із іншими правовими системами, через яку відбувається вдосконалення, запозичення, скасування тих чи інших інститутів та принципів права. Ці процеси можливі завдяки існуванню загальноцивілізаційної правової культури, що є основою, що сприяє, із одного боку, взаємодії культур, а з іншого – дозволяє національним правовим культурам зберігати їх своєрідність [2, с. 71].

Вбачається те, що правова інтеграція відбувається із метою удосконалення засобів правового регулювання і спрямування розвитку правової системи держави в напрямі інституалізації. Зрештою, це забезпечує підвищення її функціональних можливостей і динамічності, що неодмінно позитивно позначаються на суспільних відносинах.

Правова інтеграція призводить також до появи транснаціональних (міждержавних) правових систем, що уособлюють політику окремих державних співтовариств. При тому, на думку професора Л. А. Луць, міждержавні правові системи здатні вирішувати невідомі раніше за обсягом та складністю завдання, насамперед ті, що національні правові системи не в змозі вирішити внутрішніми засобами, а тому їм відводиться визначальне місце в новій світовій інфраструктурі [3, с. 124].

Враховуючи проголошені євроінтеграційні пріоритети, українська держава повинна орієнтуватися саме на політику ЄС, яка і відображає засади тієї міждержавної правової системи, в межах якої формується єдиний європейський правовий простір. Одним з основних документів, у яких відображена воля європейських партнерів щодо розбудови системи виконавчої влади в нашій державі, є Угода про асоціацію між Україною та ЄС. Серед багатьох концептуальних завдань, які покладаються на владу, слід окремо виділити такі: адаптація чинного законодавства України до законодавства ЄС (ст. 114 Угоди); забезпечення принципу верховенства права у сфері юстиції (маються на увазі різні інститути) (ст. 14); налагодження плідного правового співробітництва із метою удосконалення законодавства та практики правового регулювання (ст. 24); створення умов інституціонального захисту прав і основоположних свобод людини і громадянина (ст. 6); залучення інститутів громадянського суспільства до реформування виконавчої влади (ст. 421); подолання корупції у приватному та державному секторі (ст. 22) [4]. Усі ці вказані завдання стосуються і сфери примусового виконання рішень, оскільки вони фактично визначають пріоритетні напрями реформування системи виконавчого провадження.

Окрім вказаного вище документа, який має міжнародно-правовий характер, необхідність адаптації законодавства і проведення інституціональних змін визначена і на рівні національних законодавчих актів. Зокрема, у розділі 1 Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства ЄС (Закон України від 18 березня 2004 р. № 1629-IV) вказано, що метою адаптації законодавства України до законодавства ЄС є досягнення відповідності правової системи України *acquis communautaire* із урахуванням критеріїв, що висуваються ЄС до держав, які мають намір вступити до нього [5].

Варто підкреслити, що міжнародні зобов'язання є не єдиною передумовою застосування в Україні зарубіжного досвіду в сфері виконання юрисдикційних рішень. До того ж інтерес викликають не тільки правові засоби регламентації сфери виконання судових рішень та рішень інших органів, а й механізми організаційно-розпорядчого впливу, що застосовуються у цій сфері в зарубіжних країнах. До числа передумов вивчення європейського досвіду у сфері виконання юрисдикційних рішень в Україні слід віднести: необхідність наближення законодавства України у сфері виконання судових рішень

та рішень інших органів до стандартів ЄС; потреба гармонізації інституту захисту прав та основоположних свобод людини і громадянина, складовою якого є система забезпечення виконання юрисдикційних рішень; неефективність вітчизняного інституту виконавчого провадження, подолання якої можливе у разі врахування позитивного досвіду організаційно-правового забезпечення цієї сфери; модернізація й оптимізація системи органів юстиції та судова реформа в Україні; пошук ефективних форм і методів впливу на боржників, що забезпечить оптимізацію строків проведення виконавчих дій; відсутність у державі єдиної політики у сфері виконання судових рішень та рішень інших органів; відсутність дієвих механізмів взаємодії державних та приватних виконавців з правоохоронними, судовими та іншими органами влади.

Вказані передумови характеризують системну кризу, яка склалася у сфері виконавчого провадження. Доречно наголосити, що попри певну пріоритетність застосування зарубіжного досвіду в цій сфері має відбуватися з урахуванням низки принципів, які мають важливе управлінське та правове значення.

На відміну від пострадянських держав, особливістю виконавчого провадження в країнах ЄС є, насамперед, те, що в ЄС діє інститут приватних виконавців, який зарекомендував себе досить позитивно. Він є ефективнішим порівняно із державними формами виконання судових рішень, а також усуває проблему корупції. В європейських країнах приватні виконавці приймають присягу і призначаються на публічно-правову посаду. Їх дії чітко підпорядковані закону або інструкціям (за свою працю виконавець отримує плату не за домовленістю, а згідно з тарифом) [6, с. 27].

Подібні виконавці існують у Німеччині, Франції, Литві, Естонії, Італії та інших країнах ЄС. Слід звернути увагу на фіксовану оплату послуг приватних виконавців, яка на відміну від вітчизняного законодавства застосовується у більшості країн ЄС.

ВИСНОВКИ. Саме рецепція європейського досвіду у вітчизняну практику примусового виконання рішень обумовлена: необхідністю наближення законодавства України у сфері виконання судових рішень та рішень інших органів до стандартів ЄС; можливістю подолання неефективності вітчизняного інституту виконавчого провадження у разі урахування позитивного досвіду організаційно-правового забезпечення цієї сфери; потребою гармонізації інституту захисту прав та осно-

воположних свобод людини і громадянина, складовою якого є система забезпечення виконання юрисдикційних рішень; пошуком ефективних форм і методів впливу на боржників, що забезпечить оптимізацію строків проведення виконавчих дій; відсутністю в державі єдиної політики у сфері виконан-

ня судових рішень та рішень інших органів; необхідністю модернізації й оптимізації системи органів юстиції та проведення судової реформи в Україні; відсутністю дієвих механізмів взаємодії державних та приватних виконавців з правоохоронними, судовими та іншими органами влади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Крупнова Л. В. Адміністративне судочинство у забезпеченні захисту прав громадян. Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). 2012. № 4. С. 168-173.
2. Настасяк І. Ю. Правова інтеграція та її вплив на сучасні правові системи світу. Наук. вісник Ужгородського нац. ун-ту. 2013. № 22. С. 68-71.
3. Луць Л. А. Європейські міждержавні правові системи: загальнотеоретична характеристика: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01. Львів, 2004. 448 с.
4. Про асоціацію: Угода між Україною з однієї сторони та Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державам членами з іншої сторони від 27 червня 2006 р. Офіційний вісник України. 2014. № 75. стор. 83. Ст. 2125.
5. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: закон України від 18 березня 2004 р. № 1629-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 29. Ст. 367.
6. Миронюк Р. В. Окремі питання реформування системи органів виконання рішень суду та органів публічної адміністрації. Журнал східноєвропейського права. 2015. № 13. С. 24-30.